

Turukonsultatsiooni kokkuvõte

Plaanitava riigihanke „Turvaline andmete riskasutus era- ja avaliku sektori vahel“ ettevalmistamisel viidi läbi turukonsultatsioon, et täpsustada tehnilise kirjelduse kavandit hanke läbiviimiseks.

Turuosalistel oli enne turukonsultatsiooni võimalik tutvuda [kokkuvõttega](#) plaanitava riigihanke „Turvaline andmete riskasutus sektorite vahel“ tehnilise kirjelduse kavandist ja [küsimustega turuosalistele](#).

<https://stat.ee/et/kutse-turukonsultatsioonile-8042025>

Kohtumisel osalesid:

Cybernetica AS-ist Triin Siil, Birgit Vahing ja Aiko Adamson

Postitium OÜ-st Erki Saluveer ja Gerttu Pilsas

Proud Engineers OÜ-st Kaspar Kala

Metrosert AS-ist Janne Pullat

Transpordiametist Siim Viin (virtuaalselt)

Statistikaametist Kaido Paabus, Margus Matt, Terje Trasberg, Krislin Kivi, Annika Brauer, Petra Brenner ja Susann Kivi

Sissejuhatus

Kaido Paabus tutvustas projekti tagamaid: projekti on ette valmistatud juba paar aastat, kuid nüüd on statistikaamet saanud rahastuse ja vajab projekti elluviimiseks partnereid. Projekti edukal elluviimisel on kasu mitmes valdkonnas. Statistikaameti kui ka üldisemalt riigivalitsemise vaatest on oluline halduskoormuse ja bürokraatia vähendamine. Praegu on statistikaameti andmete kogumise allikad peamiselt ankeedid ja riiklikud registrid, kuid suur potentsiaal on eraandmete kaasamises. Laiemas vaates oleks võimalik elavdada andmemajandust, kuna hetkel kogutakse küll palju andmeid, kuid neid võiks kasutada palju enam. Väärtust saaks luua siis, kui avaliku sektori andmeid ristata era- või muude andmetega, viisil mis tagab anonüümsuse ja andmete kaitstuse.

Krislin Kivi tegi ülevaate projektist. Projekti rahastatakse innovatsioonifondist. 1.aprillil toimus kohtumine telekommunikatsiooni ettevõtetega, kus uuriti nende valmisolekut projektis osalemiseks. Hanget soovitakse välja kuulutada enne 2025. aasta kesksuve, sügisel jõuda lepingu sõlmimiseni ja 2026. aasta lõpuks tulemuseni.

Katseprojektiks on valitud Transpordiameti kaasus, et tuvastada mobiilsusandmete kasutamisel transpordi vajadusi erinevate vanusegruppide või muude isikutunnuste abi. Laiemalt on eesmärk aga jõuda tervikliku raamistikuni, viia ellu tehnoloogiline lahendus ja hilisema teenuse ehk andmete riskasutuse terviklahenduse pakkumine teistele. Töö on jagatud kolme etappi, mis annab võimaluse teha vahehindamisi.

Selle projektiga on kaasatud mitmed teised asutused. Statistikaamet juhib projekti ja viib läbi hanke, aga juhtrühma vormis on kaasatud ka transpordiamet kui katseprojekti kasusaaja, justiits- ja digiministeerium, andmekaitse inspeksioon ja riigikantslei.

Küsimused turuosalistele ja arutelu

1. Kas hankija vajadus, töö eesmärk, oodatavad tulemid ja sellest tulenevad ülesanded on arusaadavad? Kui ei ole, siis mis jääb arusaamatuks ja kuidas seda täiendada/muuta?

Turuosalised soovisid täpsustust küsimises, mis on töö lõpptulemus (dokumentatsioon või tehnoloogiline lahendus). Selgitati, et esimeses etapis keskendutakse analüüsile ja dokumentatsiooni koostamisele, kuid teises etapis peaks valmima tehnoloogiline lahendus, mida saab kasutada andmete riskasutuseks ka tulevikus (sama tehnoloogilise lahenduse alusel).

Turuosalised tõid välja, et tehnilises kirjelduses on puudu on katseprojekti detailne kirjeldus, soovitati seda defineerida, kirjeldada täpsemalt transpordiameti ootuseid katseprojektis ja tõsta see GSBPM mudelisse. Statistikaameti esindajad selgitasid, et katseprojekti lähteülesande detailne kirjeldus sõltub plaanitava töö esimese etapi tulemustest, mil selgub, millised andmed täpselt saab analüüsiks kasutada.

Arutleti selle üle, mida peaks hõlmama I etapis tellitav õiguslik analüüs. Arvestades projekti ajaraami (oodatav kestus kuni 2026.a lõpuni), piirab see ka analüüsi skoopi, kuid oluline on jõuda tulemusele. Seetõttu soovitati sõnastada eesmärgiks leida kõige lühem tee II etapi teostamiseks. Juhul kui I etapis selgub, et andmete riskasutamiseks soovitud kujul on vaja muutma minna seadust, siis on ka võimalik, et projektis tuleb teha paus ja minna seadust muutma. See mõjutab aga ka hankelepingu pikkuse määramist.

Turuosalised soovitasid Hankijal võimalikult täpselt kirjeldada ära II etapis elluviidav katseprojekt, selleks et ka analüüsi osa saaks võimalikult täpselt fookuseerida. Arutleti selle üle, kas põhiline eesmärk on just mobiilsusandmete kasutamine või saaks projekti eesmärki täita ka ilma mobiilsusandmeid kasutamata. Statistikaameti esindajad tõid välja, et mobiilsusandmed on üks keerulisemaid kaasuseid, mistõttu need ongi eelistatud valikuks. Lisaks on oluline, et andmete riskasutamise puhul ei tulene andmete töötlemise õiguslik alus riikliku statistika seadusest.

Turukonsultatsioonil osutati ka andmekvaliteedi osa sõnastamise olulisusele hanke dokumentatsioonis.

2. Kas töö hankimine ühe raamhankena tundub mõistlik?

Statistikaamet selgitas, et soovib riigihanke võitnud pakkujaga sõlmida raamlepingu ning selle alt tellida eri etappide töid. See võimaldaks esimeses etapis täpsemalt kirjeldada, mida on vaja teha ning järgmised etapid täienezid vastavalt tulemuste põhjal. Esimene etapp peaks olema ka pakkumuses pakkuja poolt hästi kirjeldatud, et näidata arusaama, mida esimeses etapis analüüsitakse.

Lisaks arutleti selle üle, kuidas on oluline kogu projekti kestel pidada silmas võimalikku lõpplahendust ehk andmete riskasutamise teenust. Hankija ei määratle, kes (avalik või erasektor) peaks olemas sellise teenuse pakkuja tulevikus. Lahendus peaks võimaldama erinevate tellimuste küsimist vastavalt vajadusele, tagades andmete konfidentsiaalsuse. Samuti tuleb arvestada õiguslike aspektidega, nagu ettevõtete ärisaladus, mobiilsusandmetele ja isikuandmetele kehtivad nõuded.

3. Kas töö planeeritud ajaraam (13 kuud) on teostatav?

Projekti ajaraamiks on planeeritud 13 kuud, mis hõlmab kõiki etappe. Arutati, et ajaraam võib olla teostatav, oluline on tagada etappide sujuv üleminek.

Turuosalised soovitasid Hankijal arvestada võimaliku vajadusega hanke raamlepingu pikendamiseks ning see võimalus lepingusse lisada. Samuti pidasid turuosalised oluliseks võimalust, et töö etapid võivad osaliselt omavahel kattuda, sh järgneva etapi ettevalmistus toimub jooksvalt eelmise etapi jooksul.

4. Kas töö on planeeritud eelarvega (€750 000) teostatav? On see üle-/alahinnatud?

Leiti, et eelarve võib muutuda sõltuvalt töö mahust ja et see peaks olema võimalusel paindlik.

5. Millised kompetentsid on vajalikud töö teostamiseks?

Projekti teostamiseks on vajalikud mitmed kompetentsid, sealhulgas lõppkliendi vajaduste mõistmine ja statistika kogemus. Arutati, et need kompetentsid peaksid olema partneritel olemas.

Lisaks arutleti juhtrühma rolli üle - Hankija kaasatava juhtrühma roll on nõuandev.

6. Kas projekti etappide sisuline järgnevus on mõistlik?

Teemat käsitleti eelmiste punktide all.

7. Kas on võimalik etappe eristada? Kuidas tagada seejuures iteratiivne teostus?

Projekti etapid on jagatud analüüsiks (5 kuud), tehnoloogiliseks elluviimiseks (6 kuud) ja laiendatavuse analüüsiks (2 kuud). Arutati, et etappide kattumine ja sujuv üleminek on oluline, et vältida ajakulu.

8. Kas mõni esitatud ootustest võib osutuda liialt piiravaks lahenduse arendamisel?

Teemat käsitleti eelmiste punktide all.

9. Kuidas hinnata ühiskonna valmisolekut ja heakskiitu era- ja riigisektori andmete laiemaks kasutuselevõtuks?

Ühiskonna valmisolek ja heakskiit on projekti õnnestumiseks olulised. Statistikaamet väljendas ootust, et pakkuja peaks aitama kaasa ühiskonna teavitamisel ja olema partner ka kommunikatsioonis. Turuosalisel rõhutasid, et keeruline on mõõta ühiskonna ootust ning kulukas nii ajalises kui rahalises mõttes oleks seda teha küsitluse või uuringu teel. Järeldusi on võimalik teha varasema kogemuse ja eelduste põhjal.

10. Mis infot on teil pakkumuse koostamiseks vaja (mõni eesmärk või oodatavad tulemid detailsemalt avada vms)?

Teemat käsitleti eelmiste punktide all.

11. Kas sarnaste hangete korral on olnud negatiivseid kogemusi hindamiskriteeriumitega, nt pakkuja liigselt piirav, vaidlusi tekitav, ebaselge jne.

Turuosalised soovitasid järgida ITL-i koostatud hangete juhiseid.

12. Kas on veel olulisi asjaolusid, mida hankija peaks arvestama?

Arutleti võimaluse üle, et telekommunikatsiooni ettevõtete kaasamine ja andmete ettevalmistamise töö kompenseerimine jääks pakkuja kohustuseks. Selline lähenemine tekitas turuosalistes küsimusi nii õigusliku kui vastutuse poole pealt. Leiti, et hetkel oleks keeruline piisavas detailisuses täpsustada andmevajadust, et pakkuja oskaks ka vastavat tööd hinnastada. Lisaks kardeti riski kandumist pakkuja õlule, juhul kui andmete kaasamine soovitud kujul ebaõnnestub; viidati ka ühiskondlikule tunnetusele selles osas, kes ja mille jaoks andmeid küsib.

Tõstatati küsimus, kas potentsiaalselt võib projektis olla hõlmatud ka mitu telekommunikatsiooni ettevõtet või valitakse välja üks. Juhul kui mitu operaatorit on nõus kaasa tulema, siis tuleb tõenäoliselt hinnata, millise operaatori andmeid kõige paremini sobivad; kui andmed on ühesugused, siis saab tõenäoliselt määravaks hind.